

Историјат Ташмајдана

Назив Ташмајдан овај део Београда добио је по турским речима: таш (камен) и мајдан (рудник), пошто се на том месту некада налазио каменолом из кога се вадио камен за изградњу првих београдских кућа и калдрме. Заправо је каменолом експлоатисан од римског доба до средине 19. века.

Ташмајдан је на почетку 19. века имао стратешку позицију. У то доба налазио се на периферији Београда. За време Првог српског устанка ту се налазио Карађорђево штаб са 3000 војника који су спречили излазак турских војника из београдске вароши приликом опсаде Београда 1806. год.

1826. године, по налогу кнеза Милоша Обреновића, старо српско гробље је пресељено са Варош капије на Ташмајдан, тако да се на данашњем простору Ташмајданског парка некада налазило највеће српско гробље.

30. новембра 1830. године на Ташмајдану је прочитан султанов хатишериф о признавању политичке самоуправе Србије. Кнезу Милошу је том приликом, призната кнежевска титула са наследним правом.

На истом месту, Кнез Милош је подигао стару цркву Светог Марка 1835. године. Она је уништена у Другом светском рату, приликом бомбардовања Београда, 6. априла 1941. године.

Све до краја 19 века на Ташмајдану су сахрањивани житељи Београда, међу којима су значајна имена српске политичке и културне историје: Јоаким Вујић, Стеван Петровић Книћанин, Тома Вучић-Перишић, Узун Мирко Апостоловић, Илија Милосављевић Коларац, Ђуро Даничић, Јосиф Панчић. Последњи су на овом гробљу, у старој цркви светог Марка, сахрањени краљица Драга и краљ Александар Обреновић.

Старо гробље са Ташмајдана, познато и под називом Марково гробље, премештено је на простор данашњег Новог гробља 1888. године, због ширења градског језгра.

Фонтана са светлосним и музичким ефектима заузима централно место у Ташмајданском парку. Ако не препознате обресе цркве Светог Марка у позадини, можете помислити да је фотографија направљена у Измиру нпр. (фото З.Анастасијевић)

Испод Ташмајданског парка налазе се бројне пећине повезане тунелима и ходницима, настале делом природним делом артефицијалним путем. Геолошка старост тих пећина је између 6 и 8 милиона година. Ове пећине служиле су Београђанима током Првог светског рата као заклон од Аустро-угарских бомби. У Другом светском рату, у пећинама испод Ташмајданског парка налазила се тајна Команда за југоисток Вермахтовог генерала Фон Лера.

Између два светска рата, од 1931. до 1940. године на Ташмајдану је грађена нова црква Светог Марка по узору на манастир Грачаницу. Црква је изграђена у духу српског средњовековног градитељства, и представља једно од најлепших здања сакралне архитектуре. У јужном делу наоса цркве Светог Марка, налази се саркофаг са костима цара Душана, које су пренете из манастира Светог Арханђела код Призрена. У крипти цркве сахрањени су краљица Драга и краљ Александар Обреновић, чији су земни остаци премештени из старе цркве, док се на северној страни налази гробница патријарха Германа. Црква Светог Марка је заштићени споменик културе града Београда.

Након Другог светског рата усвојеним Генералним урбанистичким планом из 1950. године, одређено је да се на простору Ташмајдана изгради велики градски парк са спортско-рекреативним центром. Изградња Ташмајданског парка започела је 1950. и трајала је до 1954. године.

У новијој историји, Ташмајдански парк ће остати упамћен по НАТО бомбардовању зграде РТСа, 23. априла 1999. године која се налази у непосредном окружењу парка.

Реконструкција парка

О потреби реконструкције Ташмајданског парка говорило се одавно. Пре четири године инжењери Градског зеленила Београда урадили су комплетан пројекат реконструкције овог парка. Према речима челних људи у Градком зеленилу, извођење пројекта реконструкције није започето раније, због нерешених имовинско правних односа, а између осталог није било познато ни у чијој је надлежности решавање тих односа. Овај пројекат реконструкције подразумевао је комплетно сређивање стаза у парку, постављање новог парковског мобилијара, уређење зоне за љубимце и допуну вегетације, при чему је тим пројектом било предвиђено да основни изглед парка остане исти.

Да административни и други проблеми, који се не решавају годинама, могу да се реше у кратком року, показала је управо реконструкција Ташмајданског парка. Пошто се проблеми у нашој држави не решавају због потребе решавања проблема, већ искључиво уколико постоји неки интерес да се они реше, реконструкција на коју се чекало годинама, завршена је у рекордном року (рекордном за наше појмове). Међутим остале су неразјашњене многе ствари.

Иницијативу за уређење Ташмајданског парка покренула је влада Републике Азербејџан. Иницијативу је радо прихватио председник Републике Србије Борис Тадић, и постигнут је међудржавни договор. Овим договором влада Азербејџана је финансирала пројекат и радове за обнову Ташмајданског парка у износу од 2.000.000 евра уз одређене услове. Азербејџан иначе практикује овакве донације другим државама уз услов истицања споменика бившем председнику Азербејџана Хајдару Алијеву. На овај начин Илхам Алијев, садашњи председник Азербејџана, промовише лик и дело свога оца.

Према речима градског архитекте и помоћника градоначелника Дејана Васовића, влада Азербејџана је ангажовала Архитектонски факултет и професора архитекту Јована Митровића, да са српске стране пројектује обнову Ташмајдана, док је у име државе Азербејџан именован архитекта Елдар Гусејнов као аутор и надзорни орган. Влада Азербејџана одабрала је турску фирму Ефекта за партнера и преко ње је реализовала обнову парка, док је Градско зеленило Београда учествовало у реализацији пројекта.

Ко одлучује о изгледу београдског парка

У читавом овом пројекту обнове (неко би рекао обмане) Ташмајданског парка, прво и основно је то да Србија није смела да дозволи да друга држава одлучује о уређење културно историјског простора какав је Ташмајдан, ни по коју цену. Други проблем је израда новог пројекта, поред већ постојећег који су направили стручњаци Градског зеленила. Остаје непознато да ли тај постојећи пројекат није одговарао влади Азербејџана, или је нешто друго у питању. Неразумљиво је и зашто је ангажован Архитектонски факултет и архитекта Јован Митровић за израду пројекта, а за аутора пројекта именован архитекта Елдар Гусејнов. Нисам имала прилику да упознам рад архитекте Јована Митровића нити да чујем за њега, али бих волела да знам по ком основу је он надлежан за израду пројекта парка. Као дипломирани инжењер пејзажне архитектуре и хортикултуре, морам да напоменем да је пројектовање паркова ставка у опису занимања пејзажног архитекте. Одсек пејзажне архитектуре налази се на Шумарском факултету Универзитета у Београду. Нажалост ни један потез српске владе није неочекиван, па су уместо Архитектонског факултета за израду пројекта уређења Ташмајданског парка могли да ангажују и Машински факултет, уколико би то некоме одговарало. У свом овом бесмислу и општем обезвређењу све је постало могуће.

На основу свега изнетог, очигледно је да грађани Београда нису одлучивали о будућем изгледу Ташмајданског парка, што би било уобичајено кроз јавну расправу поводом урбанистичког пројекта реконструкције, а осим грађана ни власт Београда није одлучивала о томе.

Неприхватљиво је да градска влада годинама не жели да издвоји новац за реновирање централног градског парка, већ прихвата политичке уцене због јефтиног маркетинга који скупо кошта све грађане.

Било би прихватљиво да је председник Борис Тадић одлучио да дозволи влади Азербејџана да финансира реновирање парка на Белим водама или парка у Блоку 70, Блоку 3, Блоку 9а, Блоку 28 или Блоку 38, с обзиром да су поменути паркови у плану за реконструкцију, односно у фази реконструкције.

Градска влада је издвојила из овогодишњег буџета 61. 300. 000. динара за реновирање парка на Белим водама. Поставља се питање зашто са тим новцем није реновиран Ташмајдан, а влади Азербејџана дозвољена донација за парк на Белим водама или неки други парк у Блоковима, који се налазе на простору који нема културно историјску важност какву има Ташмајдан.

Претпостављам да је влади Азербејџана одговарала управо централна градска локација за промовисање свог бившег председника, као и то да српском председнику и влади култура и историја Ташмајдана немају значаја. У Закону о планирању и изградњи Републике Србије, у члану 3, као начело за уређење и коришћење простора наведена је заштита и ревитализација животне средине и градитељског наслеђа и **природних културних и историјских вредности**.

Такође овим Законом је предвиђено упознавање јавности са Урбанистичким пројектом. Очигледно је да су Закони за власт само слово на папиру, и средство за кажњавање грађана. За властодршце Закони не важе, бар не у Србији.

Као пејзажни архитекта имам потребу да изложим и анализу изведеног пројекта Ташмајданског парка.

Пре и после

Најочљивија разлика пре и после реконструкције Ташмајданског парка огледа се у вегетацији, наиме Ташмајдански парк је пре реконструкције био богатији зеленилом, посечено је око 80 стабала. Централни мотив парка некада, чинило је партерно зеленило са мноштвом декоративних жбунастих врста које су парку давале посебан колорит.

Након реконструкције централни мотив Ташмајданског парка су цветне алеје у којима су тренутно посађене бегоније. Из даљине ове алеје изгледају пристојно, међутим уколико

Ташмајданско-азербејџански парк

Пише: Драгана Трифковић
петак, 01 јул 2011 15:09

приђете ближе алејама имаћете утисак да стојите испред пољопривредног расада неког поврћа, с обзиром да су биљке ситне, а посађене су на превеликом размаку. Истина бегоније ће порастати, па ће пред крај лета алеје и изблиза изгледати пристojно, али тада ће већ бити време да се бегоније уклоне и замене неком другом врстом, имајући у виду да је то једногодишња биљка у нашим условима. До тада ће парковске алеје на Ташмајдану изгледати као расад пољопривредне културе. Ивичњаци у парку нису постављени, тако да су стазе и травне површине у истом нивоу. Не знам да ли је у плану да се ивичњаци касније поставе или је направљена уштеда на ивичњацима? Анализом изведених радова заиста нисам могла да установим где је потрошено 2.000.000 евра. Са тим новцем може да се изгради објекат од 3000m² укључујући и завршне радове, а на Ташмајдану је са тим новцем изграђено 3 игралишта, неколико стаза и посађене су бегоније.

Осим цветних алеја, на централној оси парка изграђена је фонтана. Фонтана је у основи облика звезде, каскадног типа, са светлосним и звучним ефектима. Имала сам прилику да видим светлосне ефекте, али нисам имала прилику да чујем музику, па се искрено надам да на Ташмајдану нећемо слушати азербејџанску музику, мада у садашњем амбијенту парка то не би било незамисливо, напротив.

Ташмајданским парком доминира сива боја. Стезе су поплочане бехатон и гранитним плочама сиве боје, мобилијар је израђен од бетона и метала, елементи за игру на дечијим игралиштима су у највећој мери сиво обојени. Избор боја и материјала као и комплетни дизајн парковског мобилијара приличио би уређењу дворишта рецимо неког казнено поправног дома.

Травњаци у Ташмајданском парку и након реконструкције су у изразито лошем стању. Осим тога што нису комплетно обновљени стари проређени травњаци, новопостављени травни тепих се осушио. Није ми познато да ли је разлог томе лоше постављање травног тепиха или лоше одржавање, али се у томе у сваком случају огледа бахатост и површност целог подухвата.

Има нека тајна веза

Парк красе и два нова споменика, посвећена Хајдару Алијеву и Милораду Павићу, висине око 3 метра израђена у бронзи аутора Натига Алијева. Логично питање је која је веза између Хајдара Алијева и Милорада Павића?

Хајдар Алијев био је председник Азербејџана од 1993. године до 2003. када га је након смрти наследио његов син, актуелни председник Илхан Алијев. Хајдар Алијев је био комунистички вођа и његови критичари га називају диктатором. Пре доласка на власт радио је у органима државне безбедности (КГБ) СССР-а, и био високи функционер Комунистичке партије СССР-а. Више пута је био осумњичен за корупцију у СССР-у. Након отцепљења Азербејџана, на власт је дошао државним ударом, када се обрачунао са демократски изабраним режимом. Доласком на власт жестоко се обрачунао и са свим својим политичким неистомишљеницима. Његова владавина је окарактерисана као строго ауторитарна уз висок степен корупције и цензуре. Пре одласка са власти обезбедио је и то да његов син буде једини кандидат на председничким изборима.

Милорад Павић је српски писац који је домаћу и светску славу стекао романом Хазарски речник који је објавио 1984. године. Управо је овај роман узео за образложење председник Борис Тадић, рекавши да је Милорад Павић писао о прецима Азербејџанаца у Хазарском речнику, и то је идеја која спаја два споменика. Спону између Тадића, Алијева и Павића посматрам на други начин. Наиме Хазарски речник је књига о народу који је нестао са историјске позорнице заједно са својом државом. То је заправо чињеница која нас Србе везује са Павићевим романом, док су Тадић и Алијев ту као сведоци, односно Тадић као главни учесник.

Ташмајдански парк након реконструкције одликује мноштво неповезаних и некомплементарних елемената. Стиче се утисак општег шаренила садржаја и пренатрпаности простора. Оваквом амбијенту једино још недостаје популарна вртешка балерина, да заокружи целовитост пројекта реконструкције.

Посебно ме интересује која је идеја водиља аутора пројекта реконструкције Ташмајданског парка, ма ко он био. Мислим да је неопходно да јавном одбраном

Ташмајданско-азербејџански парк

Пише: Драгана Трифковић
петак, 01 јул 2011 15:09

образложи на који начин су повезани музичка фонтана и дух тог простора, затим сиви бетонско метални мобилијар и црква у духу српског средњовековног градитељства, а највише од свега ме интересује како се споменику Хајдара Алијева налази ту место.

Одговор на ова питања осим аутора пројекта треба да нам дају и градске власти, као и председник државе који је један од аутора срамног међудржавног договора. Ако је само новац у питању, што видим као једини разлог, да ли се српска историја сме компензовати за шаку евра и 100 килограма бронзе?

Ташмајданско-турски парк

Могу само да закључим да је срећа у несрећи што се Турска није понудила пре Азербејџана да финансира реконструкцију Ташмајданског парка. Турска је такође наш тренутни стратешки партнер, а осим тога то је озбиљна држава која полаже много на своју историју и културу. Верујем да би била спремна да издвоји и више новца од Азербејџана за реконструкцију Ташмајданског парка уз услов да се ту постави споменик Синан паши Београдском. Наиме за Ташмајдански парк везана је још једна историјска прича. Као што знамо Синан паша Београдски је 1594. године наредио спаљивање моштију Светог Саве. Непосредни повод за то, како наводе историчари, био је устанак Срба у Банату који је тада био под турским ропством. Устаници су носили заставу са ликом Светог Саве. Турци су пренели мошти Светог Саве из манастира Милешева у Београд, и спалили их на Врачару. Како би место спаљивања било обележено у првој половини 19. века подигнут је крст од црвеног гранита. По томе Црвени Крст у Београду носи назив. Међутим пошто је установљено да Црвени Крст није место на коме су спаљене мошти Светог Саве, јер је било предалеко од Београдске вароши у то време. Друштво за подизање храма Светог Саве утврђује да је то место Врачарско брдо на коме се данас налази храм Светог Саве. На основу народних предања и историјских записа заиста се може утврдити да су мошти Светог Саве спаљене на Врачару. Међутим Врачаром се тада називао простор данашњег Ташмајдана. Како стоји у историјским записима мошти су спаљене на брду Врачар, на доглед Турака и Срба из вароши Београда. 1595. године се варош Београда простирала до Варош капије и Стамбол капије. На Славији је у то време била шума са баром у коју су Београђани ишли у лов. Многи историчари заступају мишљење да је заправо Ташмајдански парк место у коме су спаљене мошти Светог Саве. Имајући све то у виду верујем да би Турска поштујући своју историју са великим задовољством поставила споменик свом паши у Ташмајданском парку. Срећа је само што то нису понудили Борису Тадићу пре Азербејџана.

Ташмајданско-азербејџански парк

Пише: Драгана Трифковић
петак, 01 јул 2011 15:09

~~_____~~